

dr hab. Robert Wolny, prof. UE
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Badań nad Gospodarką Cyfrową

Katowice, 08.12.2024

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Kingi Janeckiej-Kępy
pt. *Zarządzanie e-wolontariuszami organizacji non-profit*
Promotor rozprawy: prof. dr hab. Edyta Rudawska
Promotor pomocniczy: dr Joanna Rzempala

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska Pani mgr Kingi Janeckiej-Kępy pt. *Zarządzanie e-wolontariuszami organizacji non-profit*, przygotowana pod kierunkiem prof. dr hab. Edyty Rudawskiej oraz dr Joanny Rzempaly. Recenzja została opracowana na potrzeby prowadzonego w Uniwersytecie Szczecińskim przewodu doktorskiego o nadanie Autorce stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Podstawę wykonania recenzji stanowi:

- Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku (Dz. U. z 2022 r. poz. 742 z późniejszymi zmianami);
- uchwała nr 109/10/2024 Rady Naukowej Instytutu Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 10 października 2024 roku w sprawie powołania mnie na recenzenta rozprawy (pismo ZAE.4010.4.2024 Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Zarządzania dra hab. Wojciecha Drożdża, prof. US z dnia 17 października 2024 roku).

Ocena ważności i aktualności problematyki rozprawy

W dobie dynamicznego rozwoju technologii informacyjnych oraz globalnych wyzwań organizacje pozarządowe zmuszone są do adaptacji funkcjonowania w nowych warunkach. Zmiana tradycyjnych modeli wolontariatu na e-wolontariat nie tylko odpowiada na potrzeby organizacji w zakresie elastyczności i dostępu do zasobów ludzkich z różnych lokalizacji, ale także pozwala na lepsze dostosowanie się do zmieniających się warunków społecznych i technologicznych. Zagadnienie to ma znaczenie strategiczne, ponieważ dotyka kluczowych aspektów zarządzania organizacjami oraz realizacji ich misji.

Podjęty w dysertacji problem dotyczący procesu zarządzania e-wolontariuszami w organizacjach pozarządowych jest w mojej opinii aktualny i bardzo ważny, ponieważ odzwierciedla dynamiczne zmiany technologiczne, które zmuszają organizacje pozarządowe do adaptacji i poszerzania zasięgu działań w środowisku cyfrowym.

Ocena układu i struktury rozprawy

Rozprawa składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu rysunków, spisu tabel, spisu wykresów oraz załączników. Łącznie rozprawa liczy 255 stron, z czego 210 strony to podstawowa część dysertacji. W pracy można wyróżnić część teoretyczną, metodyczną i empiryczną. Całość rozprawy ma logiczny układ, a podział treści zarówno na rozdziały, jak i podrozdziały jest właściwy. Konstrukcję rozdziałów cechuje wysoki poziom logiki, nazwy rozdziałów i podrozdziałów są prawidłowe, a ich zawartość właściwie zaprojektowana. Objętość rozdziałów jest zróżnicowana, z czego największą ma rozdział empiryczny.

Ocena merytoryczna rozprawy

We wstępie do rozprawy (5 stron) Autorka przedstawia przyczyny powstania e-wolontariatu, wskazując między innymi rolę technologii informacyjnych czy pandemii COVID-19 w tym zakresie. Odnosi się także do luki, jaką jest brak publikacji naukowych na temat zarządzania e-wolontariuszami w organizacjach pozarządowych. Problem ten stanowi główny cel rozprawy, którym jest: *opracowanie autorskiej koncepcji zarządzania e-wolontariuszami*. Autorka postawiła także cele teoriopoznawcze:

- *dokonanie krytycznego przeglądu literatury na temat zmian uwarunkowań funkcjonowania organizacji non-profit;*
- *zidentyfikowanie i usystematyzowanie dorobku teoretycznego w zakresie konceptualizacji pojęcia wolontariusz i e-wolontariusz;*
- *przedstawienie teoretycznej koncepcji procesu zarządzania e-wolontariuszami;*

oraz cele empiryczne:

- *ocena motywów angażowania się e-wolontariuszy oraz organizacji pozarządowych w e-wolontariat;*
- *ocena poszczególnych etapów procesu zarządzania e-wolontariuszami w organizacjach non-profit z perspektywy organizacji NGO współpracujących z e-wolontariuszami, jak i samych e-wolontariuszy;*

- *opracowanie spójnych etapów procesu zarządzania e-wolontariuszami, uwzględniając obie perspektywy;*
- *opracowanie rekomendacji dla organizacji pozarządowych współpracujących z e-wolontariuszami.*

Na podstawie zidentyfikowanej luki badawczej Autorka przyjęła hipotezę głoszącą, że: *organizacje pozarządowe, które realizują e-wolontariat nie profesjonalizują procesu zarządzania e-wolontariuszami.*

Cele pracy są bardzo ambitne i jasno określone, a postawiona hipoteza jest logiczna i dobrze sformułowana, co daje podstawy do pogłębionych analiz empirycznych.

Realizacja celów pracy, wymagała zaprojektowania i przeprowadzenia badań. W koncepcji procesu badawczego Autorka zaprojektowała i przeprowadziła własne badania ilościowe i jakościowe. Badania składały się z dwóch etapów. W pierwszym badania przeprowadzono techniką CAWI na próbie 151 e-wolontariuszy oraz 50 NGO. W drugim etapie badania przeprowadzono techniką wywiadu pogłębionego na próbie 15 e-wolontariuszy oraz 11 NGO. Oceniając zastosowane podejście badawcze uważam, że Autorka dysponuje bardzo dobrym warsztatem badawczym i podejmuje właściwe decyzje dotyczące metodologii. Wróć jeszcze do tej kwestii omawiając rozdział czwarty dysertacji.

Rozdział pierwszy (36 stron), zatytułowany *Zarządzanie interesariuszami w organizacjach pozarządowych*, przedstawia kompleksowe omówienie uwarunkowań funkcjonowania NGO oraz procesu zarządzania ich kluczowymi interesariuszami. Autorka wnikliwie analizuje zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne czynniki wpływające na działanie organizacji, odwołując się do bogatej literatury przedmiotu. Na szczególną uwagę zasługują dokładne omówienia procesów zarządzania interesariuszami, które uwzględniają różnorodne perspektywy teoretyczne, w tym w oparciu i założenia modelu m. in. W. Downara i P. Niedzielskiego; J. L. Bowditcha, A. F. Buonoa i A. Primera oraz M. Trockiego. Szczególnie cenię uwzględnienie szerokiej klasyfikacji interesariuszy, ich podziału na wewnętrznych i zewnętrznych, oraz omówienie ich wpływu na projekty realizowane przez NGO. Rozdział oceniam bardzo wysoko. Struktura jest logiczna i spójna, narracja prowadzona w sposób przemyślany. Analiza zagadnienia zarządzania interesariuszami, osadzona w kontekście NGO, stanowi solidną podstawę dla dalszych rozważań. Jest to wartościowy wkład w literaturę przedmiotu, szczególnie w odniesieniu do specyfiki zarządzania w organizacjach pozarządowych działających w zmieniającym się środowisku.

W rozdziale drugim (21 stron), zatytułowanym *E-wolontariat jako forma wolontariatu*, dokonano analizy pojęcia e-wolontariatu, porównania go z wolontariatem tradycyjnym,

przedstawiono jego historię oraz typy. Autorka wnikliwie omawia kluczowe aspekty, w tym różnorodne definicje e-wolontariatu zaprezentowane w literaturze międzynarodowej i krajowej, wskazując na ich spójność. Na szczególne uznanie zasługuje podrozdział poświęcony porównaniu e-wolontariatu z wolontariatem tradycyjnym, gdzie trafnie zestawiono wspólne cechy, takie jak motywacja i altruizm, oraz różnice, m.in. brak barier geograficznych i elastyczność czasu pracy w przypadku e-wolontariatu. Z kolei część dotycząca historii e-wolontariatu prezentuje ciekawe przykłady inicjatyw, takich jak Projekt Gutenberg czy NetAid, które przyczyniły się do jego rozwoju na przestrzeni dekad. Typologie e-wolontariatu, przedstawione w różnych klasyfikacjach, wzbogacają rozdział o uporządkowaną analizę tej formy aktywności, podkreślając jej elastyczność i różnorodność. Rozdział oceniam bardzo wysoko za jego bogactwo merytoryczne, klarowność narracji oraz umiejętność syntetyzowania różnorodnych źródeł.

Rozdział trzeci (40 stron), zatytułowany *Etapy procesu zarządzania e-wolontariuszami*, stanowi szczegółową i systematyczną analizę zarządzania e-wolontariuszami w organizacjach pozarządowych. Autorka wprowadza własną koncepcję procesu zarządzania e-wolontariuszami, uwzględniającą wszystkie kluczowe etapy: identyfikację potrzeb, rekrutację, selekcję, wdrożenie, budowanie zaangażowania, ewaluację oraz zakończenie współpracy. Szczegółowa prezentacja w rozdziale etapów procesu pozwala na lepsze zrozumienie zaproponowanej koncepcji. W punkcie 3.2 Autorka koncentruje się na identyfikacji potrzeb organizacji pozarządowych i e-wolontariuszy, podkreślając konieczność zrozumienia wartości, celów i motywacji obu stron. Analiza ta pozwala precyzyjnie dopasować oferty współpracy do oczekiwań potencjalnych kandydatów. Dalej Autorka opisuje rekrutację i selekcję jako etapy kluczowe dla efektywnego pozyskania odpowiednich e-wolontariuszy, z uwzględnieniem wyzwań związanych z precyzyjnym określeniem wymagań oraz wykorzystaniem narzędzi rekrutacyjnych. W punkcie 3.4 Autorka przedstawia wdrożenie e-wolontariuszy jako proces adaptacyjny, który obejmuje zapoznanie z misją organizacji, komunikację z zespołem i dostosowanie do specyfiki pracy zdalnej. W odróżnieniu od tradycyjnego onboardingu, proces ten wymaga uwzględnienia specyfiki pracy zdalnej, co obejmuje zarówno aspekty techniczne, jak i kulturowe. Następnie w podpunkcie przedstawiono budowanie zaangażowania jako proces długoterminowy, którego celem jest stworzenie silnych relacji między e-wolontariuszem a organizacją. Kluczowymi elementami tego etapu są: skuteczna komunikacja, ustalanie jasnych zasad współpracy oraz regularne monitorowanie postępów. Autorka podkreśla, że zaangażowanie afektywne, wynikające z identyfikacji z misją NGO, jest bardziej trwałe niż zaangażowanie wynikające z poczucia zobowiązania czy oceny

korzyści. Warto również zauważyć, że Autorka zwraca uwagę na różnorodność stylów zarządzania, które powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb e-wolontariuszy. Bardzo wysoko oceniam zaproponowaną przez Autorkę koncepcję procesu zarządzania e-wolontariuszami wraz z jej szczegółowym omówieniem (osadzonym doskonale w literaturze przedmiotu).

Rozdział czwarty (36 stron), zatytułowany *Metodyka badania procesu zarządzania e-wolontariuszami*, przedstawia szczegółowy opis zastosowanej metodologii oraz procesu badawczego. Autorka rozpoczyna rozważania od umiejscowienia badań w kontekście nauk o zarządzaniu i jakości, podkreślając istotność empirycznych analiz w tej dyscyplinie oraz precyzyjne zestawia badania ilościowe i jakościowe, uwzględniające ich różnorodne cele i zastosowania. W procesie poboru informacji ze źródeł pierwotnych Autorka zdecydowała się na zastosowanie triangulacji metodologicznej, łącząc badania jakościowe (wywiad pogłębiony) i ilościowe (CAWI), wykorzystując podejście mnogie (multi-method). Oceniając zastosowane podejście badawcze uważam, że Autorka dysponuje bardzo dobrym warsztatem badawczym i podejmuje właściwe decyzje dotyczące metodologii. W rozdziale wyczerpująco opisano etapy procesu badawczego, od identyfikacji problemu badawczego i formułowania hipotezy po realizację badań pilotażowych i właściwych. Szczególnie doceniam przejrzystość opisanych procedur badawczych, w tym staranną konstrukcję kwestionariuszy ankietowych, testowanych w ramach badań pilotażowych. Rozdział kończy charakterystyka prób w badaniach ilościowych (nie przedstawiono charakterystyki prób w badaniach jakościowych). Zaprezentowana w rozdziale procedura badawcza dowodzi bardzo dobrego warsztatu badawczego Autorki. Użyta przez nią argumentacja stojąca za wyborem metod badawczych, dalej opis zmiennych, opis narzędzi badawczych oraz charakterystyka organizacji badań świadczy o doskonałym przygotowaniu metodycznym Autorki.

W ostatnim rozdziale (59 stron) zatytułowanym *Proces zarządzania e-wolontariuszami – wyniki badań empirycznych* zaprezentowano uzyskane wyniki badań. Autorka w sposób szczegółowy omawia motywy angażowania się w e-wolontariat i e-wolontariuszy oraz ocenia etapy procesu zarządzania e-wolontariuszami, przedstawiając wyniki badań ilościowych i jakościowych. Przedstawiane przez Autorkę wyniki badań ilościowych są wyczerpujące, jednakże mam niedosyt jeżeli chodzi o wyniki badań jakościowych. Szkoda, że Autorka nie zdecydowała się wpleść w tekst cytatów z wywiadów pogłębionych. Oczywiście nie umniejsza to w żaden sposób znakomitego materiału empirycznego. Wyniki badań w rozdziale są prezentowane z dużą starannością, a ich analiza jest dogłębna i wielowymiarowa. Prawidłowo zastosowano statystyki opisowe, analizę wariancji i analizę korelacji. Bardzo wysoko oceniam

ostatni podpunkt rozdziału, gdzie Autorka na podstawie otrzymanych wyników badań dokonała weryfikacji zaproponowanego, teoretycznego ujęcia koncepcji zarządzania e-wolontariuszami, uwzględniając potrzeby i percepcję zarówno organizacji pozarządowych jak i e-wolontariuszy. Rozdział ten oceniam bardzo wysoko za jego szczegółowość, przejrzystość oraz umiejętne łączenie wyników badań z teoretycznymi założeniami procesu zarządzania e-wolontariuszami. Przedstawione wnioski (w tym zweryfikowana koncepcja procesu zarządzania e-wolontariuszami) nie tylko wnoszą istotny wkład w literaturę przedmiotu, ale także mogą być cenną wskazówką dla praktyków zarządzania w NGO, którzy chcą lepiej wykorzystać potencjał e-wolontariatu.

Ostatnią część dysertacji stanowi zakończenie (9 stron). Autorka w sposób bardzo przejrzysty reasumuje wyniki badań empirycznych oraz rozlicza się z celów i postawionej hipotezy. W ostatniej części Autorka wskazuje kierunki dalszych badań w celu analizy i doskonalenia procesu zarządzania e-wolontariuszami.

Autorka przywołała w pracy bogatą literaturę liczącą ponad 200 pozycji zwartych, czasopism, raportów z czego większość to pozycje obcojęzyczne. Literatura została dobrana właściwie i jest adekwatna do omawianej problematyki. W pracy występują drobne błędy literowe, ale w większości strona formalna nie budzi zastrzeżeń.

Wnioski końcowe

Praca wyróżnia się wysokim poziomem merytorycznym oraz starannością w realizacji badań empirycznych. Autorka skutecznie łączy teoretyczne rozważania z praktycznym podejściem badawczym, co pozwala na pełne zrozumienie procesu zarządzania e-wolontariuszami organizacji non-profit. Rozprawa jest cennym wkładem w rozwój wiedzy o e-wolontariacie i e-wolontariuszach i stanowi solidną podstawę do dalszych badań w tym obszarze.

Biorąc pod uwagę poziom naukowy pracy stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wskazuje na posiadaną przez Autorkę wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości oraz potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia przez nią pracy naukowej. Tym samym spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim wynikające z Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku (Dz. U. z 2022 r. poz. 742 z późniejszymi zmianami). Z pełnym przekonaniem rekomenduję Radzie Naukowej Instytutu Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego o dopuszczenie mgr Kingi Janeckiej-Kępy do publicznej obrony

pracy doktorskiej. Wnoszę o wyróżnienie pracy stosowną nagrodą. Postuluję także publikację dysertacji w formie monografii.

Robert Walig